

Přírodní vývěr minerálních vod

Vítejte v chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, v ostrovu lesní zeleně, tajuplných rašelinišť, pestrobarevných horských a mokřadních luk, s jedinečným hadcovým hřbetem se vzácnou květenou a s vývěry čistých vod a léčivých minerálních pramenů. Poznejte krajinu kaňonovitých údolí řek Teplá a Ohře, s ostrohy dávných tvrzí a hradů strážících solnou stezku, krajinu poznamenanou těžbou nerostů a pohnutými lidskými osudy. Objevte dosud zapomenuté prameny minerálních vod a vývěry plynů probublávající v tomto unikátním území z nitra země na povrch – jedinečné bohatství přírodní zdrojů, jež zde potkáte na každém kroku.

Chráněná krajinná oblast Slavkovský les je jednou ze starších chráněných krajinných oblastí v České republice (vyhlášena již v roce 1974). Slavkovský les, zvaný kdysi Císařský, není jen lesem, ale i pohořím dosahujícím téměř 1 000 m n. m. Rozkládá se v západních Čechách v lázeňském trojúhelníku měst Mariánské Lázně – Karlovy Vary – Františkovy Lázně na ploše větší než 600 km². Je osobitým

krajinným celkem vystupujícím příkře nad okolní pánve s nejvyššími vrcholy Lesným (983 m n. m.) a Lysinou (982 m n. m.). Slavkovský les je přírodním zázemím nejvýznamnějších českých lázní s množstvím minerálních pramenů, z nichž některé bublají, jiné zapáchají, některé přímo horké tryskají. Území zahrnuje jak rozsáhlé lesní komplexy s rašeliništi, jež vytváří ohromný přírodní vodní rezervoár

příznivě ovlivňující vodní režim širokého okolí, tak také nejcennější části Tepelské vrchoviny s vývěry minerálních vod a mokřady. Toto výjimečné území bylo v roce 2012 zapsáno na Seznam mokřadů mezinárodního významu. Právě ochranou vývěrů minerálních pramenů se chráněná krajinná oblast Slavkovský les výrazně odlišuje od ostatních chráněných krajinných oblastí v České republice.

Jsem voda, co plyne i hlodá. Cesty mé jsou tajemné, vyvěráám tu ze země.

Vývěr minerálního pramene Číperka

Vývěr Koňského pramene

Vývěr plynů – mofety v přírodní památce Sírňák

Současná podoba Slavkovského lesa vznikla po dramatických změnách v terciéru. Tehdejší krajina byla rozlámána hlubinnými zlomy. Před 10 až 15 miliony let začala intenzivní sopečná činnost a došlo k výzdvihu zdejší paroviny. Hojný výskyt vývěrů minerálních pramenů a plynů i častá zemětřesení dávají tušit, že zemské nitro v této krajině není ani dnes klidné.

Některé z mnoha místních vývěrů jsou chráněny jako přírodní památky a rezervace. Jak vypadá takový vývěr pod našima nohama? Podzemní voda, tlačena na povrch plyny unikajícími ze zemského nitra, se cestou obohacuje o minerály z okolních propustných a narušených hornin. Tak vznikají minerální prameny jako Číperka či Koňský pramen.

Pokud vystupují na povrch jen plyny a na své cestě nepotkají podzemní vodu, tvoří tzv. mofety jako je Sírňák nebo Smraďoch. Plyny, především oxid uhličitý, pocházejí z velkých hloubek a jsou produktem procesů ve žhavém magmatickém jádru Země. Některé mofety už z dálky zapáchají po zkažených vejcích, což je způsobeno plynem sulfanem (sirovodíkem).

Nejvzácnější voda

Minerální vody jsou přírodní podzemní vody se zvláštními fyzikálně-chemickými vlastnostmi. Zdejší minerálky jsou ze tří základních složek – vody, oxidu uhličitýho a rozpuštěných pevných látek. Setká-li se vystupující plyn s proudem podzemní vody, rozpustí se v ní a vzniká kyselka. Ta je vlastně slabou kyselinou, oproti prosté vodě s vyšší schopností rozpouštět okolní horninu. Tak se obohacuje o pevné látky. Tradičně jsou jímány do dutých pařezů a soudků.

 Tip na výlet: Naučná stezka Kynžvartské kyselky

Voda z hadcových skal

Hornina, kde minerální voda vyvěrá, má zásadní vliv na její složení (obsah rozpuštěných pevných látek). Na úpatí hřebenu Mnichovských hadců vyvěrají specifické minerální vody s vysokým obsahem hořčičku díky průchodu právě přes hadce (serpentinity). Toto území má i svou botanickou jedinečnost. Rostou zde rostliny přizpůsobené jen životu na hadci, jako skalní kapradinky sleziník nepravý a sleziník hadcový či bílé kvetoucí rožek kuřičkolistý.

 Tip na výlet: Naučná stezka Mnichovské hadce

Mofety – vývěry bez vody

Pokud podzemní plyn vyvěrá na povrch bez přítomnosti vody, jde o mofety. Ty mají na povrchu miskovitý nebo trychtýřovitý tvar. Mohou být zcela suché nebo naplněné srážkovou vodou. A umějí být velmi zrádné! Na vině je vyvěrající oxid uhličitý, jež je těžší než vzduch a drží se u jejich dna. To nesvědčí jak růstu rostlin, tak se tu nedostatkem kyslíku často zadusí hmyz. Přilákání na snadno dostupnou potravu zde občas uhynou ptáci, plazi či drobní savci.

 Tip na výlet: Naučná stezka Smraďoch

Dům přírody Slavkovského lesa

je návštěvníckým střediskem se stálou venkovní a vnitřní expozicí, v níž přibližuje návštěvníkům chráněné krajinné oblasti přírodní, kulturní a historické souvislosti a zajímavosti zdejšího území.

V přízemí bývalé hospodářské části loveckého zámečku v osadě Kladská se nachází informační centrum s prodejem vstupenek a suvenýrů. Samotná vnitřní expozice představuje interaktivní formou čtyři stěžejní přírodní fenomény Slavkovského lesa – minerální prameny, rašeliniště, hadce společně s mokřadními loukami a lesy. K dispozici je víceúčelový sál s kapacitou 40 osob, kde je v rámci prohlídky promítán 3D film o zdejší přírodě. Na expozici volně navazuje okružní naučná stezka Kladská kolem Kladských rašelin. Zájemci o místní historii si mohou projít naučnou stezku Knížecí osada Kladská.

Kladská 9, 353 01 Mariánské Lázně,
GPS 50.0264258N, 12.6676922E
tel.: +420 354 599 166
e-mail: lz9@lesy.cz
slavkovskyles.dumprrody.cz

Provoz návštěvníckého střediska Dům přírody Slavkovského lesa zajišťuje: Lesy ČR, s. p., Lesní závod Kladská, K pramenům 217, Lázně Kynžvart, 354 91 e-mail: zamecek.lz9@lesy.cz
lzkladaska.lesy.cz

Správu a péči o CHKO Slavkovský les zajišťuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, regionální pracoviště Správa chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, Hlavní 504, 353 01 Mariánské Lázně, e-mail: slavkles@aopk.gov.cz, **slavkovskyles@aopk.gov.cz**

Vydala Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky v roce 2018. ISBN 978-80-7620-012-8, 1. vydání – dotisk ©2025

Text: kolektiv autorů, kresby: Marta Nyklesová, Pavel Procházka, Jana Rolková, fotografie: Jana Rolková, Petr Jan Juračka, Přemysl Tájek, mapy: Jana Tomcová, grafický návrh, sazba: Zita Nielsen, tisk: Tiskárna Daniel s.r.o., náklad: 5 000

Prha arnika

Hnědásek chrastavcový

Víte, že...

- ve volné krajině Slavkovského lesa se vyskytují stovky vývěrů minerálních vod?
- nejvydatnějším, nejteplejším a nejslavnějším pramenem České republiky je Vřídlo v Karlových Varech, tryskající až 12 m vysoko s teplotou vody 73,4 °C?
- vývěry plynů se nazývají mofety a jsou přírodní smrtící pastí pro drobné živočichy?
- vody minerální se od vod prostých vymezují podle pěti kritérií? Celkového množství rozpuštěných pevných látek, obsahu oxidu uhličitýho, teploty, radioaktivity a obsahu pro zdraví významného chemického prvku.
- v podobě vnitřních i vnějších aplikací? K pitným kúram, inhalacím, vanovým a bazénovým koupelím, sprchám, zábálům...
- města Západočeského lázeňského trojúhelníku (Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně) jsou na Seznamu světového dědictví UNESCO jako Slavná lázeňská města Evropy?

Děkujeme Vám za ohleduplné chování k našemu společnému přírodnímu dědictví, za to, že

- táboříte a rozděláváte oheň jen na vyhrazených místech
- vjíždíte a parkujete jen tam, kde je to povoleno
- v národních přírodních rezervacích se pohybujete pouze po vyznačených cestách
- jezdíte na kolech i v cestách pro cyklisty a berete ohledy na přírodu i ostatní návštěvníky
- chráníte živočichy a rostliny v jejich přirozeném prostředí
- odnášíte z přírody své odpadky.

 Tip na výlet: Kolonáda v Mariánských Lázních

Zpívající fontána u kolonády v Mariánských Lázních

 Tip na výlet: Naučná stezka Doubí – Svatošské skály

Národní přírodní památka Svatošské skály

 Tip na výlet: Naučná stezka Kladská

Naučná stezka Kladská

 Tip na výlet: Turistické trasy v centrální části CHKO

Rašelinné lesy Slavkovského lesa

Jelen evropský, průvodce Domem přírody Slavkovského lesa

Jsem jelen evropský a ve Slavkovském lese bydlím už tisíce let. Byl jsem to já, kdo při lovu přivedl císaře a krále Karla IV. k horkým pramenům budoucích Karlových Varů. Stavitel zdejšího vodního díla Dlouhé stoky, Rosmeissel, prý projektoval trasu kanálu podle stezky, kudy táhnul můj bratr, bílý jelen. Na mou počest má klášter Teplá ve svém znaku symbol trojice jeleního paroží. Však také samotný lovecký zámček Kladská vznikl vlastně díky mě a mým kamarádům, lákavé vidině lovu zdejších kapitálních kusů v jeho okolí. Dodnes je naše podzimní troubení v době říje z tajemných ranních mlh neodmyslitelnou součástí atmosféry na Kladské.

